

Fase 3 – Analyse van de herziene begeleidingsinterventie

Introductie van de fase

In deze fase staat de analyse van begeleidingsinterventie (nagesprek bij een foto uit een lesmoment) centraal. De begeleidingsinterventie is bijgesteld naar aanleiding van de gestelde eisen en meer iteratief aangeboden. Hiervoor worden de volgende data gebruikt.

- Analyse en codering van transcripten op basis van input fase 3 (n=3) ([bijlage 18](#))
- Analyse van de foto's (n=3)
- Analyse van de gekozen vragen door praktijkbegeleiders
- ~~15 minuten interview met praktijkbegeleiders (n=3)~~

Kritische noot:

De 15-minuten interviews met de praktijkbegeleider passend bij deze gesprekken schuif worden doorgeschoven naar fase 4. In de fase 4 zijn deze samen met het focusgroepgesprek met de studenten dan de gegevens. Voor deze fase is het niet persé nu noodzakelijk en in de tijd niet haalbaar.

Transcripten van begeleidingsgesprekken fase 3

De gecodeerde transcripten van fase 3 worden hieronder geanalyseerd.

Over algemene didactiek

Uitspraken met betrekking tot algemene didactiek	Kernwoorden (Zwart=student, Rood=praktijkbegeleider)
<p>RESPONDENT 2</p> <p>S. Het zit overall in verweven natuurlijk. Dat is bijna met alle lessen zit alles door elkaar verweven, maar echt heel specifiek zo een dramales.</p> <hr/> <p>S. Nou dat, wat ik vooral heel veel heel,... heel erg vind met eigenlijk alle kunstzinnige oriëntatie vakken is dat dat ze heel erg geïntegreerd zitten in de lessen, dus om heel specifiek een ding nog steeds uit te lichten, vind ik eigenlijk wel zonde. Omdat het zo leuk is om het allemaal te combineren. Er zitten gewoon hele leuke momenten in waarbij het dan drama of dans of iets dergelijks dat er ineens uitkomt.</p> <p>RESPONDENT 4</p> <p>No. Uh, ja. Zeker. Ik had in eerste instantie in gedachten... Ik laat ze zelf hun eigen favoriete sprookje kiezen. Toen kwam ik erachter, ook na vragen.... Kennen ze überhaupt die sprookjes wel? Ook naar aanleiding van de vragen aan jou. Hoe bekend zijn die sprookjes, dan blijkt dat er eigenlijk weinig of geen kennis van een heleboel sprookjes is. En dat gold voor vier kinderen, die wisten niet eens wat sprookjes waren. Dus ik moest dus eerst zorgen dat er een basis is om vanuit de kunnen werken als je het over sprookjes hebt. En ik heb dus inderdaad eerst moeten uitleggen: wat zijn sprookjes? En waar gaat het dan over? En ik vond de meest bijzondere vraag nog..., want ik had al uitgelegd wat zijn sprookjes en... dat ik de vraag kreeg: 'maar juf heeft u dit zelf verzonnen of is dit misschien echt gebeurd?'. Nee... Maar dat het een hele serieuze vraag is. Is dit echt</p>	<p>Drama als middel</p> <p>Drama als middel</p> <p>Drama als middel</p> <p>Voorkennis ophalen</p>

<p>S. Ik heb op zich al wel een aardige relatie opgebouwd met de meeste kinderen, maar het is toch nog altijd... Ja, dit is dag twee dat ik voor stond, dus dat is ook wel. Ja, dan vinden ze het natuurlijk ook wel een beetje aftasten van.... Wat doet die rare grote vent voor de klas ineens? Die bouw je Natuurlijk niet zo snel op. Dus dan is het voor hun is het natuurlijk ook gewoon echt wel spannend.</p>	<p>Tempo</p>
<p>PBL Student S. Dat is de kunst om bij zo'n les... Niet te snel gaan en je kan ook te snel gaan.</p>	<p>Klassenmanagement</p>
<p>S. Nou, ik merkte wel zeker bij de eerste opdracht, zoals ik hem dan ingedeeld had, dat het daar veel meer kwam. Dat was ook wel gelijk weer wat chaotischer.</p>	<p>Betrokkenheid</p>
<p>S. Nou... Als kwaliteit... Als ik zo naar de foto kijk, dan heb ik wel de volledige aandacht op dat moment. Dat is wel wat mij redelijk goed aangaat qua. Ik kan wel redelijk snel de aandacht weer op mij vestigen als dat moet. Dat is ook bij andere lessen dat dat lukt wel aardig. Daarnaast moet ik ook wel zeggen,... Ik heb natuurlijk niet veel vergelijkingsmateriaal. Maar het is ook wel een hele fijne klas om voor staan daar zitten. Ja, er zitten geen herrieschoppers in, of wat dan ook. Je kan ze altijd vrij snel weer krijgen waar je ze graag hebben wil om door te kunnen gaan.</p>	<p>Aansluiten bij beginsituatie</p>
<p>S. Nou, Ik heb hier wel wat meer inzicht in wat ik van ze kan vragen en dat dat scheelt, dan kan ik daar rekening mee houden met andere lessen. Wat vraag ik van ze? Wat wil ik van ze vragen?</p>	<p>Aansluiten bij beginsituatie</p>
<p>PBL Student S. De beginsituatie waarschijnlijk beter in beeld.</p>	
<p>S. Ja. Veel beter de beginsituatie. Nou dus, daar kan ik dan verder op bouwen.</p>	
<p>S. Dat vind ik het leuke aan de kleuters per definitie. Ja. Ik wil zoveel mogelijk fantasie van ze zien, want dat is het leukste wat ze hebben.</p>	<p>Aansluiten bij beginsituatie</p>
<p>RESPONDENT 4</p>	
<p>No. Het was echt wel een beetje aan het eind van dit deel van de les. We hebben hem niet helemaal kunnen afronden, helaas. Maar het was ook heel mooi om ze zien hoe betrokken ze waren bij je les.</p>	<p>Tijdsplanning</p>
<p>PBL No. Sowieso belangrijk dat je oogcontact maakt, zeker met de kinderen die omgedraaid zitten. Op die manier stimuleer je natuurlijk ook dat ze wel blijven luisteren.</p>	<p>Betrokkenheid</p>
<p>No. Ik probeer inderdaad meer met mimiek... Ik wil niet zeggen corrigeren, maar dat ik gedrag beïnvloed. Meer met mijn mimiek en met mijn houding. Dan dat ik... Ik wil zo min mogelijk met mijn vingertje zwaaien en zeggen 'en nou is het klaar'.</p>	
<p>PBL No. Dat hoeft hier ook niet.</p>	
<p>No. In dit geval hoefde het ook echt niet. Je ontkomt er, zeker met de vorige les, ik ontquam er niet aan. Nu is het klaar. We gaan nu door, met een andere les. Maar nu was het gewoon echt niet nodig en heb ik het echt een uur op het positieve kunnen houden.</p>	
<p>PBL No. Ja en we waren de les daardoor ook later begonnen, dat moet er misschien ook bij genoemd worden. Daardoor kaptten we het eigenlijk te vroeg af</p>	
<p>No. Maar wat ik vooral ook bereikt hebt met dit moment,... Dat ze zo'n positieve ervaring hebben opgedaan met 'we mogen bewegen'. En</p>	<p>Bewegen in de vrije ruimte</p>

	ja ik mag me uiten. Het is allemaal goed. Op zo'n positieve manier dat het een positieve ervaring voor ze is om drama te doen in de klas. Ja, dat vind ik echt één van de dingen die ik heb bereikt...	Aansluiten bij beginsituatie
PBL No.	Van tevoren overlegde je wel met kan ik dit doen, kan ik dat doen. En daar speelde je op in, zodat je wel echt concreet naar deze groep de opdracht kon aanbieden. Dat is natuurlijk supergoed. Want het gaat om deze groep. Het gaat erom dat je deze kinderen bereikt.	
PBL No.	Dat je wel hebt van heb ik mijn kinderen?	

Tussentijdse samenhang pedagogisch handelen & klassenmanagement

Bewegen in de vrije ruimte

Twee van de drie respondenten of hun praktijkbegeleiders noemen aspecten die een relatie kennen met pedagogisch handelen en het klassenmanagement. Allereerst merkt respondent 4 op dat de leerlingen een positieve ervaring hebben opgedaan met het bewegen in de pedagogische vrije ruimte (respondent 4: 'Maar wat ik vooral ook bereikt hebt met dit moment,... Dat ze zo'n positieve ervaring hebben opgedaan met 'we mogen bewegen'. En ja ik mag me uiten. Het is allemaal goed. Op zo'n positieve manier dat het een positieve ervaring voor ze is om drama te doen in de klas. Ja, dat vind ik echt één van de dingen die ik heb bereikt...'). Wat deze respondent niet benoemt is hoe de bijdrage van de student was om dit te bereiken.

Het aansluiten bij de beginsituatie van de leerlingen komt bij beide respondenten naar voren. De praktijkbegeleider van respondent 4 vertelt vooral hoe gepoogd is af te stemmen bij de leerlingen, terwijl respondent 2 juist aangeeft dat hij door de les meer inzicht heeft in de beginsituatie bij de leerlingen.

Een stukje tijdsplanning komt bij beide respondenten ook terug. Respondent 4 had te weinig voor de dramas en kon daardoor niet alles afronden en respondent 2 krijgt van de praktijkbegeleider de feedback dat de student te snel ging.

Respondent 2 spreekt meerdere malen over het klassenmanagement. Dat is blijkbaar voor de context van deze student van belang.

Over de samenhang tussen pedagogisch handelen & klassenmanagement met vakdidactiek

Uitspraken met betrekking tot Pedagogisch handelen, klassenmanagement en vakdidactiek: sociaal vermogen		Kernwoorden (Zwart=student, Rood=praktijkbegeleider)
RESPONDENT 4		
PBL No.	Dat is wel geweldig. En dat is dan ook als ik dan de derde foto even aan mag halen. Juist het meisje dat de afgelopen paar dagen zo ontzettend onrustig was, bijna vervelend. Is wel een meisje dat altijd wel aanwezig is. En juist bij de uitleg geneigd is om niet te luisteren. En als je dan bij deze foto kijkt dan heeft ze de hand onder haar kin en dan zie je echt gewoon dat ze vol concentratie naar je kijkt. En dat was ook waarom ik deze foto nam. Ik vond dat zo'n geweldig moment dat juist zij deze concentratie had. Waar ik steeds zit te hameren van kom op, let op. Ben je erbij? En dat dat nu juist heel natuurlijk ging.	Betrokkenheid
No.	Voor... aan de hand van deze... wat we al gedaan hebben... Ik denk dat ik zou willen leren, organiseren, kijken of dat goed gaat... dat de samenwerking echt gaat... Op dat punt ben ik nog niet gekomen omdat we eerder moeten stoppen. Ik zou van mezelf willen weten of ik die samenwerking kan stimuleren en dat ze... Samen... ook echt ideeën gaan uitwisselen en op dat moment durven uitvoeren omdat er meer gekeken wordt. Ik zou die vrijheid willen stimuleren en dat ze dat durven. Dus dat wil ik leren dat ze dat kunnen. Dat ik ze dat kan bieden. En ik weet dus nog niet of ik dat kan.	Leren samenwerken aanleren
PBL No.	Dat is wel een goede, want de kinderen die zijn wel vrij in deze groep. Ze voelen zich vrij genoeg om zich te kunnen uiten, maar het samenwerken moet echt nog ontwikkeld worden. Dus dat is ook wel een leuke voor jou om je daarin te verdiepen van hoe kan ik deze leerlingen daarin ontwikkelen. Wat moet ik dan zeggen? Hoe ga ik ze modelen. Het aan hen overdragen...	
No.	Ja, ik merkte dat ik daarover ging nadenken. Dat zij ook willen samenwerken. Toen had ik de hint van jou gehad: 'controleer wie er dat sprookjes kent'. Ze kennen nu als het ware allemaal dat sprookje, want ik heb het ze verteld. Maar wie weet nu echt het verhaal? Dan kan ik die groepjes erom vormen en dan...	
PBL No.	Ja.	
No.	Het sociagram een beetje in de gaten houden.	Groepsverhoudingen

Groepsverhoudingen

Betrokkenheid
Leren samenwerken aanleren

Kijkend naar aspecten die samenhangen met het sociaal vermogen van de leerlingen beïnvloeden tijdens de les is het één respondent van de drie die hier iets over zegt. In het gesprek met de praktijkbegeleider van de student op dat de betrokkenheid van een specifieke leerling positief opviel doordat de student haar natuurlijk meekrijgt in de les (praktijkbegeleider van respondent 4: 'Juist het meisje dat de afgelopen paar dagen zo ontzettend onrustig was, bijna vervelend. Is wel een meisje dat altijd wel aanwezig is. En juist bij de uitleg geneigd is om niet te luisteren. En als je dan bij deze foto kijkt dan heeft ze de hand onder haar kin en dan zie je echt gewoon dat ze vol concentratie naar je kijkt. En dat was ook waarom ik deze foto nam. Ik vond dat zo'n geweldig moment dat juist zij deze concentratie had. Waar ik steeds zit te hameren van kom op, let op. Ben je erbij? En dat dat nu juist heel natuurlijk ging.').

De student (respondent 4: '... Ik denk dat ik zou willen leren, organiseren, kijken of dat goed gaat... dat de samenwerking echt gaat... Op dat punt ben ik nog niet gekomen omdat we eerder moeten stoppen. Ik zou van mezelf willen weten of ik die samenwerking kan stimuleren en dat ze... Samen... ook echt ideeën gaan uitwisselen en op dat moment durven uitvoeren omdat er meer gekeken wordt. Ik zou die vrijheid willen stimuleren en dat ze dat durven.') benoemt voordat dat deze nieuwsgierig is naar eigen capaciteiten om de uitwisseling van ideeën binnen de samenwerking te stimuleren.

Uitspraken met betrekking tot Pedagogisch handelen, klassenmanagement en vakdidactiek: aansluiten met regels en spel.	Kernwoorden (Zwart=student, Rood=praktijkbegeleider)
<p>RESPONDENT 2 PBL Student S. Ja, alle 30 tegelijk. S. Ja, daarom. Het leuke was wel,... Ik had dat misschien meer moeten afkaderen van oké, nu mogen jullie de andere kant, vind ik het ook wel heel fijn dat ze daar gewoon heel die vrijheid in krijgen. Want we hebben natuurlijk een hele mooie afgesloten zaal daar. Je zit echt in zo'n kuil. Dus ja, echt iets fouts kunnen ze niet doen en ze doen eigenlijk heel,... Heel natuurlijk ging het ook van de ene kant en weer terug naar de andere kant. En toen stonden ze</p>	<p>Begeleiden in de vrije ruimte</p>

<p>eigenlijk al klaar weer voor de... Daar hoefde ik heel weinig, ja, structuur in aan te brengen.</p> <p>PBL Student S. Ja.</p> <p>S. Dus dat was wel heel leuk zo, want daardoor konden ze dus en de eigen fantasie gebruiken. Hoefde ik niks voor te doen. En, dat liep heel soepel.</p>	<p>Begeleiden in de vrije ruimte</p>
<p>S. Ja eigenlijk bijna overal een dramales van maken en dat vind ik vooral heel erg leuk, dat het dat het juist niet zo enorm gestructureerd is. Maar dat er zoveel mogelijk vrijheid is.</p>	<p>Betrokkenheid door verbeelding</p>
<p>RESPONDENT 4</p>	<p>Betrokkenheid door verbeelding</p>
<p>No. Ja. Ik heb de kinderen... Wat ik het bijzonderste vind is dat terwijl ik dat verhaal aan het vertellen ben ik ze nog nooit zo geconcentreerd en aandachtig heb zien... Bezig heb gezien. Ze waren helemaal stil. Ik was er echt heel blij mee dat ze dat heel leuk vonden.</p>	<p>Betrokkenheid door verbeelding</p>
<p>PBL No. Het is wel heel mooi, want ik heb natuurlijk niet zo heel veel vergelijkingsmateriaal, maar ervaar ik wel bij deze groep dat juist door je intonatie, het verhaal en je mimiek en de betrokkenheid met de groep.</p>	<p>Betrokkenheid door verbeelding</p>
<p>No. Het onderwerp sprak ze juist... Ik had eigenlijk gedacht nou een sprookje vertellen dat vinden ze helemaal niets. Maar het onderwerp sprak ze dus toch aan, maar vooral eigenlijk...</p>	<p>Betrokkenheid door verbeelding</p>
<p>RESPONDENT 6</p>	<p>Betrokkenheid door verbeelding</p>
<p>L. Dat deed ik ook eigenlijk juist, want op het moment dat ze niet luisterden, deed ik het af om te laten zien dat we nu de juf. Dat zei ik dan ook en daarna, als ik ze weer erbij had, deed het weer op.</p>	<p>Afstemmen</p>
<p>L. Nou, wat ik nu merk, de eerste keer ook met kleuters, dat het soms wat onrustig is. Ik denk dat mijn kwaliteit nu echt ligt bij het even weer terug naar het bij de groep te gaan van ik ben nu de juf. We gaan hier naar luisteren. Daarna had ik ze weer terug en konden ze er weer in mee</p>	<p>Begeleiden in de vrije ruimte</p>
<p>L. Ik was echt verbaasd hoe goed ze meededen. En dat komt misschien ook wel omdat ik in het begin echt bij mijn warming-up... Dat ik eigenlijk ze eerst wel liet lopen en het zo opbouwen van een warming up uit naar wandelen, vliegen. Ze daarna ook weer eerst op één lijn, daarna dat opbouwen door de ruimte wandelen. Bij één klap gaan we zitten. Dat ze duidelijke regels hebben en ze weten waar ze aan toe zijn. Ja, daar houd ik rust en dat merkte ik ook echt wel.</p>	<p>Begeleiden in de vrije ruimte</p>

Tussentijdse samenhang pedagogisch handelen, klassenmanagement en vakdidactiek met aandacht voor het aansluiten bij de regels en het spel

Betrokkenheid door verbeelding

Begeleiden in de vrije ruimte

Drie van de drie respondenten spreken over hoe ze met regels en spel het klassenmanagement stimuleren in de vrije ruimte. Opvallend hierbij is dat respondent 2 opmerkt dat hij daar weinig voor hoefde te doen, maar deze respondent heeft wel inzicht in hoe de ruimte invloed had op dit klassenmanagement (respondent 2: 'Want we hebben natuurlijk een hele mooie afgesloten zaal daar. Je zit echt in zo'n kuil. Dus ja, echt iets fouts kunnen ze niet doen en ze doen eigenlijk heel,... Heel natuurlijk ging het ook van de ene kant en weer terug naar de andere kant. En toen stonden ze eigenlijk al klaar weer voor de... Daar hoefde ik heel weinig, ja, structuur in aan te brengen.'). Dezelfde respondent noemt ook het persoonlijke plezier in het begeleiden in de vrije ruimte.

Respondent 4 en 6 benoemen hoe het eigen gedrag invloed heeft op het begeleiden in de vrije ruimte en dat de inzet van de verbeelding, door het vertellen van een verhaal (respondent 4: 'Ik had eigenlijk gedacht nou een sprookje vertellen dat vinden ze helemaal niets. Maar het onderwerp sprak ze dus toch aan.') of door het inzetten van een hulpmiddel als een bril binnen spel (respondent 2: 'Dat deed ik ook eigenlijk juist, want op het moment dat ze niet luisterden, deed ik het af om te laten zien dat we nu de juf. Dat zei ik dan ook en daarna, als ik ze weer erbij had, deed het weer op.'). invloed heeft op de betrokkenheid van de leerlingen.

Respondent 6 maakt ook de koppeling naar de structuur in klassenmanagement en hoe dit wordt opgebouwd om de leerlingen langzaam meer vrijheid te geven (respondent 6: 'Ik was echt verbaasd hoe goed ze meededen. En dat komt misschien ook wel omdat ik in het begin echt bij mijn warming-up... Dat ik eigenlijk ze eerst wel liet lopen en het zo opbouwen van een warming up uit naar wandelen, vliegen. Ze daarna ook weer eerst op één lijn, daarna dat opbouwen door de ruimte wandelen. Bij één klap gaan we zitten. Dat ze duidelijke regels hebben en ze weten waar ze aan toe zijn. Ja, daar houd ik rust en dat merkte ik ook echt wel.').

Over vakdidactiek: begeleiden en stimuleren

Vakdidactiek: begeleiden en stimuleren	Kernwoorden (Zwart=student, Rood=praktijkbegeleider)
<p>RESPONDENT 2</p> <p>S. Dan zie je ze dat ze dat ze willen bewegen en dan als je dat moment pakt, dan kan je eigenlijk. ... Ik moet me verder gaan verdiepen In de theorie achter deze achter de kunstzinnige oriëntatie vakken, want die vind ik nog wel heel moeilijk om daar iets concreets voor in mijn hoofd te hebben. Het is nu vooral leuk spel bewegen, maar wat we er nu precies mee aanspreken buiten fantasie, dat vind ik nog wel moeilijk te verwoorden.</p>	<p>Theorie onvoldoende</p>
<p>S. Ja dat dat vind ik wel heel fijn dat het op een gegeven moment met die... nadat je... dit was nog in de voorfase bij die foto dat er heel veel voorbeelden waren, dus het was heel statisch en daarna gingen we wat dynamischer werken. Dat dat vrij natuurlijk ging. Zij deden dat gewoon. En ja, ik hoefde niet veel te sturen. Er kwam heel veel uit hunzelf daardoor.</p>	<p>Bewust onbekwaam</p> <p>Begeleiden in de vrije ruimte</p>
<p>PBL Student S. Was het ook wat je voorbereid had? Wat in je lesvoorbereiding stond?</p>	<p>Lesvoorbereiding</p>
<p>S. Ja. Ik had hem echt in drieën opgedeeld. Een soort van warming up, waarbij we dus ook inderdaad voorbeelden gingen, gingen benoemen. Of ik gaf een voorbeeld of zij kwamen daar zelf mee, zodat ze die later in die twee opdrachten ze konden gebruiken. En dit was dus echt het statische gedeelte en daarna werd dat veel interactiever. En bewogen ze veel meer, kwam er veel meer uit hun zelf.</p>	<p>Lesopbouw</p>
<p>PBL Student S. Wat... Had je hoofddoel? Wat je echt bij ze wilde bereiken? Dat je dacht van nou, dat wil ik wel echt heel graag van ze zien?</p>	<p>Lesdoel</p>
<p>S. Nou, ik had niet echt een specifiek hoofddoel. Dat ik zeg nou, dat wil ik ze laten zien. Ik wilde vooral even... ja,... Het doel was op zich zoveel mogelijk uit hun zelf laten komen. Maar dat is wel. Dat is dan ook eigenlijk gelijk. Het doel is heel ruim,</p> <p>PBL Student S. Ja</p>	<p>Tijd nemen voor voorbeelden</p>
<p>PBL Student S. Dus je mag best wel de tijd ergens voor nemen. Ook om laat jij het eens zien, hoe zou jij het doen?</p>	<p>Voorspelen</p>
<p>PBL Student S. Heb je nog vaardigheden van jezelf ook ingezet? Om hun verbeelding aan te spreken?</p> <p>S. Nou, ik denk vooral het... Ja toch wel vaak een voorbeeld geven. Soms dan vraag ik wel even. Ik ben wel heel erg van het vragen van hoe zou jij dat doen? Wat denk jij? maar uiteindelijk is het toch wel of omdat je wel een beetje door de les wil laten lopen én niet te lang stil wil staan bij een individueel opdrachtje. Dat je dan toch vaak wel voorbeelden gaat geven en dat je toch een beetje het nadoen krijgt in plaats van dat het helemaal vanuit hun eigen fantasie komt.</p>	<p>Begeleiden met woorden</p>
<p>S. Zeker met die foto, dus ja,... Het woord versieren nou, dan gingen de armen wel een beetje omhoog en daar haakte ik dan wel op in, maar uiteindelijk had je niet meer dan dat je inderdaad een beetje frutselen met je vingers terwijl je je arm omhoog hebt, dus dat heb ik nog wel gedaan dat ze in ieder geval de armen bewegen. Dat het</p>	

<p>niet alleen maar arm omhoog is dan klaar, dus dat heb ik nog wel proberen te bewerkstelligen. Dat daar deden ze ook op zich allemaal gewoon aan mee. Ja versieren is toch wel heel moeilijk om uit te beelden. Vandaar dat ik dus ook wel het ballonblazen erbij als voorbeeld deed ook. Ik heb ze dat echt..., heb dat gesouffleerd dat ze dat ook nog konden doen.</p> <p>PBL Student S: Ja. Ja, je kan ze ook hier niet veel meer mee begeleiden dan dat je al deed.</p>	<p>Divergeren</p>
<p>S. Nou, dit was uiteraard de les drama over kikker viert feest en dit is het moment dat we eigenlijk nog in een soort van warming-up fase zitten, waarbij ik de kinderen uitleg. Of hoe je met de kinderen komt tot hoe we, hoe je, slingers ophangen uit kan beelden of hoe je versieren uitbeeldt eigenlijk.</p>	<p>Lesopbouw</p>
<p>RESPONDENT 4</p>	
<p>No. Dus het voordoen. Wat verwacht ik? Dat ik kan goed aangeven. Wat ik nu nog doe is veel ideeën van internet halen, ik ben nog niet zo ver dat ik zelf van begin tot eind een les kan bedenken. Maar ik denk ook niet dat dat een heel groot probleem is, zo lang ik maar alles fases voor de rest doorloop.</p>	<p>Lesontwerpen</p>
<p>PBL No. Inderdaad. Je moet wel bij je doel blijven en heel bewust zijn, dit is het doel van mijn les. En dan heb je natuurlijk ook de subdoelen. En bij drama is dat dan weer wat minder, maar de controle van begrip. ... Bereik ik het? Dus dat is wel heel belangrijk inderdaad. En eigenlijk bij drama ook wel dat je eerst modelt, dan samen doet, dan ze zelf laat doen. Die stappen blijven bij elk vak eigenlijk wel hetzelfde. En... Het is wel goed dat je van jezelf zegt, dat lukt me bij deze lessen in elk geval wel aardig.</p>	<p>Lesopbouw</p> <p>Lesdoel</p> <p>Voorspelen</p>
<p>No. Ik heb op het laatste moment mijn volgorde een beetje aangepast omdat ik wilde dat er wel activiteit gedaan was. Mijn opwarmertje heb ik een beetje in volgorde veranderd, zodat ze sowieso even bewogen hadden en even iets met figuren en rollen hadden gedaan. Voordat het echte verhaal kwam. Omdat het verhaal wat langer duurde en ik wilde dat ze al, echt in het moment zaten en al iets gedaan hadden. Die volgorde heb ik aangepast op het moment zelf.</p>	<p>Anticiperen</p>
<p>No. Het educatieve stukje van het vertellen van die sprookjes. Ik merk dat er heel weinig kennis, bij heel veel kinderen van deze generatie, dus niet alleen de klas. Dat er heel weinig kennis is van de sprookjes. Dat ze figuren nog wel kennen, maar niet de sprookjes zelf. Het vertellen van het verhaal vond ik ook echt een belangrijk onderdeel.</p>	<p>Prikkelen van de verbeelding met vertellen</p>
<p>No. Ik heb dus heel bewust de spanning in mijn stem en vooral in mijn mimiek. En op een gegeven moment ben ik zelfs een beetje, ik dacht... Ik zie dat er bij de één, dat ze wat beginnen te verliezen qua concentratie... Dan ging ik erheen en deed ik een soort van schrikmoment voor hun neus. Dan zaten ze zo van oh. Waren ze ook helemaal in de ... in het moment.</p>	<p>Stimuleren van verbeelding met vertellen</p>

PBL No.	Ja. En bij het vertellen van het verhaal mag je eigenlijk ook meer door de klas heenlopen. Dat werkt eigenlijk altijd wel. Dat zie helemaal dat de kinderen betrokken zijn.	Ruimtegebruik
PBL No.	Wat heb jij gedaan om deze situatie te beïnvloeden? Nou, daar hebben we het dus eigenlijk al over gehad. Het is duidelijk zichtbaar hoe jij zelf doet. Dat je dat terugziet in hoe de kinderen doen. Deze groep kinderen heeft het ook echt nodig dat er voorgedaan wordt. Echt het modellen hebben zij nodig. Juist positief, juist laten zien zo moet het. Doe het na. Je merkt heel duidelijk dat het echt effect heeft.	Voorspelen
PBL No.	Ook op een andere foto die ik dadelijk met je wil bespreken, daar is ook gewoon heel goed te zien hoe jij praat met mimiek. Je mag er zelf eentje kiezen want ik heb er een aantal dat er heel goed te zien is hoe jij met mimiek praat en de spanning in je stem zet. En op deze foto is dat wel echt heel duidelijk te zien.	Prikkelen van de verbeelding met mimiek en stem
No.	De nieuwe foto waar we het over hebben is dat ik met mijn handen op mijn wangen sta.	
PBL No.	Ook deze is misschien wel mooi dat je mimiek hebt, maar dat die kinderen er ook echt op reageren. Je ziet ze kijken. Je ziet echt van 'ooh'. De verwondering. Wat doet ze nu? En hoe gaat het verder? De spanning van het verhaal. Ze zitten er gewoon echt helemaal in. En dat je dat in het verhaal zo goed laat zien, dat zie je dus ook waar die twee jongens aan het werk zijn. Ze nemen het meteen over van je. Het is niet een verhaal dat je eventjes verteld of even voorleest. Nee, je doet het echt met mimiek en met spanning. En met intonatie. En dat heeft echt zijn weerslag op de groep en dat is superleuk om te zien.	Verwonderen
No.	Dat is heel fijn. Voor me heb ik nu de foto dat ik eigenlijk als een oud-vrouwetje een appeltje aanbiedt en de mannen staan hier heel duidelijk op. Dat ze hun gezichten heel goed vertrekken. En dat appeltje als het ware aanbieden aan een sneeuwvitje-achtig iemand. Dat was dus ook de opdracht. Ze kregen op de opdracht om een figuur na te doen. Ik had ze de opdracht gegeven om een heks na te doen. De heks van sneeuwvitje. Toen kwam de appel tevoorschijn. Ik deed hem voor en al die kinderen gingen netjes als een heksje met gebogen rug en vetrokken gezicht in hun kleine cirkel waar ze mochten bewegen.	Voorspelen
RESPONDENT 6		
L.	Ik heb ook hierin geprobeerd mijn stem op verschillende manieren te gebruiken. Vind dat nog wel heel lastig. Ik weet niet of het... Ja, ik zou het na moeten luisteren hoe het echt ging, dus die kwaliteit.	Prikkelen van de verbeelding met mimiek en stem
L.	Het doel was eigenlijk dat ze zich bewogen in de ruimte met die vorm, eigenlijk die beweging. En die vertelpantomime is dit...	Lesdoel
		Voorspelen

<p>L. Door het verhaal te vertellen daar soms mee te vliegen om het echt in... En door mezelf als een rol echt voor te doen... En dan mijn bril en sjaaltje om zo te begeleiden.</p>	
<p>L. Ik ben eerst echt het verhaal gaan doen. Dat de kinderen echt in hun beleving kwamen. Ik was een moedervogel. Dat ze echt in de beleving kwamen. Ik deed om een moeder te zijn, een bril en een sjaaltje om, dus ze hadden echt het idee. Oh, er is iemand anders. ... Ik was de moeder weer. Om deze situatie te beïnvloeden, ging ik gewoon in het verhaal op. Dat ze aan het vliegen waren en dat je onderweg honger krijgt. En dus ging ik dat in het verhaal op, eigenlijk door ze te laten vliegen en toen dat ze moesten duiken. De meeste gingen eigenlijk naar beneden. Ik ging zelf mee door de knieën. Om dat te laten zien. En ook eigenlijk ... Ik zei ook nog met dit visje dat ze het vies vonden, dus blèh en hij was zoutig, want uit de zee... Ik speelde daarin mee.</p>	<p>Meespelen</p> <p>Prikkelen van de verbeelding met woorden</p>
<p>L. Zeker dit was het lesmoment in de exploratiefase. Ik was de leerlingen het verhaal aan het vertellen dat ze de vogels waren. Ik was moedervogel en dit waren de kinderen en ik ging het verhaal vertellen hoe ze gingen vliegen. Op een gegeven moment vertelde ik de leerlingen op dit moment dat de vogels honger hadden, dus we vlogen naar de zee toe en daar doken we het water in en ze gingen het visje eten. Op de foto zie je ook de kinderen echt duiken het water in eigenlijk.</p>	<p>Lesopbouw</p> <p>Stimuleren van verbeelding met vertellen</p>
<p>PBL L. Ja, wat gebeurde er met de leerlingen? Bij de bij de leerlingen?</p> <p>L. Bij de leerlingen? De meeste doken echt gewoon. Ze wisten eigenlijk wel wat duiken was. Dus ze doken echt het water in. En het is heel grappig, want ik had bij dat boekje van kikker ook toen viel hij en dook, dus dan weten ze eigenlijk al: naar beneden. Dus dat werd mooi teruggekoppeld.</p>	<p>Prikkelen van de verbeelding met woorden</p>

Tussentijdse samenhang vakdidactiek met aandacht voor het begeleiden en stimuleren

Alle drie de respondenten hebben inzicht in het feit dat gekozen woorden invloed op het spel van de leerlingen. Twee van de drie respondenten benoemen hoe ze door stemgebruik en manier van spreken de verbeelding bij de leerlingen stimuleren. Opvallend hierin is dat ze vooral op vorm

begeleiden en weinig op betekenis. Wel benoemen ze hoe ze de verbeelding stimuleren. Dit doen respondent 4 en 6 vooral met de mimiek, stem en voorspelen (respondent 6: 'Ik ben eerst echt het verhaal gaan doen. Dat de kinderen echt in hun beleving kwamen. Ik was een moedervogel. Dat ze echt in de beleving kwamen. Ik deed om een moeder te zijn, een bril en een sjaaltje om, dus ze hadden echt het idee. Oh, er is iemand anders. ... Ik was de moeder weer. Om deze situatie te beïnvloeden, ging ik gewoon in het verhaal op. Dat ze aan het vliegen waren en dat je onderweg honger krijgt. En dus ging ik dat in het verhaal op, eigenlijk door ze te laten vliegen en toen dat ze moesten duiken. De meeste gingen eigenlijk naar beneden. Ik ging zelf mee door de knieën. Om dat te laten zien. En ook eigenlijk ... Ik zei ook nog met dit visje dat ze het vies vonden, dus blèh en hij was zoutig, want uit de zee... Ik speelde daarin mee.').

De praktijkbegeleider van respondent 4 benoemt de kwaliteit van de student en hoe hiermee de leerlingen worden betrokken (praktijkbegeleider van respondent 4: 'Ook deze is misschien wel mooi dat je mimiek hebt, maar dat die kinderen er ook echt op reageren. Je ziet ze kijken. Je ziet echt van 'ooh'. De verwondering. Wat doet ze nu? En hoe gaat het verder? De spanning van het verhaal. Ze zitten er gewoon echt helemaal in.').

Alle drie de respondenten noemen hoe het lesmoment een relatie ken tot de lesopbouw. Opvallend is bij alle drie dat ze noemen hoe ze vanuit kleine stappen en door voor te doen langzaam de leerlingen meer vrijheid geven (respondent 2: 'Ja. Ik had hem echt in drieën opgedeeld. Een soort van warming up, waarbij we dus ook inderdaad voorbeelden gingen, gingen benoemen. Of ik gaf een voorbeeld of zij kwamen daar zelf mee, zodat ze die later in die twee opdrachten ze konden gebruiken. En dit was dus echt het statische gedeelte en daarna werd dat veel interactiever. En bewogen ze veel meer, kwam er veel meer uit hun zelf.' & respondent 6: 'Zeker dit was het lesmoment in de exploratiefase. Ik was de leerlingen het verhaal aan het vertellen dat ze de vogels waren. Ik was moedervogel en dit waren de kinderen en ik ging het verhaal vertellen hoe ze gingen vliegen. Op een gegeven moment vertelde ik de leerlingen op dit moment dat de vogels honger hadden, dus we vlogen naar de zee toe en daar doken we het water in en ze gingen het visje eten. Op de foto zie je ook de kinderen echt duiken het water in eigenlijk.').

Wanneer twee van de drie respondenten gevraagd wordt naar het lesdoel dan is zichtbaar dat ze dit nog niet helemaal scherp hebben. Er is of geen helder lesdoel geformuleerd, zoals bij respondent 4 of er is geen concreet lesdoel te benoemen (respondent 6: 'Het doel was eigenlijk dat ze zich bewogen in de ruimte met die vorm, eigenlijk die beweging.'). Opvallend in de formulering van het lesdoel en de begeleiding die de respondent benoemen die ze hebben geboden is dat ze vooral de leerlingen tot vorm hebben gebracht. Over de betekenisgeving voor de leerling hebben ze het niet.

Over vakdidactiek: enthousiasme en plezier

Vakdidactiek: enthousiasme en plezier	Kernwoorden (Zwart=student, Rood=praktijkbegeleider)
<p>RESPONDENT 2</p> <p>S. Ja, dat verschilt per kind en de één is daar veel enthousiaster in dan de ander. Die vindt het veel leuker om dat te doen.</p> <hr/> <p>S. Het liefste komt er zoveel mogelijk uit hunzelf én dat is dus inderdaad ook echt het moeilijke ja,... hoeveel verbeelding hebben ze al? Wat kunnen ze al? Hoe vrij voelen ze zich om dit soort dingen te doen?</p> <hr/> <p>PBL Student S. En wat vonden de leerlingen ervan? Dit moment? Deze les?</p> <p>S. Nou van de les uiteindelijk, dat heb ik aan het einde gevraagd ook, dat zeiden ze eigenlijk allemaal dat ze het wel leuk vonden.</p>	<p>Verschillen</p> <p>Verschillen</p> <p>Leuk</p>

<p>De meesten vonden het wel leuk. Ik... Tijdens de les had ik wel... Iedereen deed wel mee, maar de vonken spatten er niet echt vanaf. Laat ik maar zeggen. Het was toch een beetje. Ja vreemd,... Ik weet ook niet hoe vaak ze zulk soort dingen doen. Echt zo een drama achtig iets dat ja,... Ik heb niet het idee dat ze dat dat heel veel voorbij komt.</p> <p>PBL Student S. Op deze locatie niet zo vaak.</p> <p>RESPONDENT 4</p> <p>PBL No. En je zag aan de kinderen dat ze het jammer vonden dat ze niet verder konden. Dat ze niet konden doen en meebewegen. Die inleving, dat ze dat echt graag wilde doen. Dus dat was echt leuk om te zien.</p> <p>No. Ja.</p> <p>PBL No. Niet leuk dat het daardoor niet doorging.</p> <p>No. Maar wel dat...</p> <p>PBL No. Als we de keuze hadden gegeven door of naar buiten dan waren er echt wel een aantal kinderen geweest: 'nee, we gaan door'. Zo is deze groep ook wel. In het algemeen zijn ze heel enthousiast en heel leergierig. En dat is wel winst bij dit soort...</p> <p>No. Momenten.</p> <p>PBL No. Activiteiten.</p> <p>PBL No. Het is natuurlijk veel leuker dan wanneer je, wanneer ik, een verhaal gewoon voorlees. Dan doe ik het ook met intonatie en dan luisteren ze ook goed, maar als je dan óók nog die bewegingen erbij doet. Nou, dat vinden ze echt gewoon helemaal geweldig. Dus ja, groot compliment ook.</p>	<p>Frequentie</p> <p>Teleurstelling bij tijtekort</p> <p>Enthousiasme</p> <p>Leuk</p>
<p>RESPONDENT 6</p> <p>L. Ik voelde dat de leerlingen echt opgingen in het verhaal.</p>	<p>Opgaan</p>

Tussentijdse samenhang vakdidactiek met aandacht voor het enthousiasme en plezier

Over het plezier en enthousiasme in de les merken alle drie de respondenten op dat dit in de les aan de hand is. Respondent 2 merkt weliswaar op dat de ene leerling het leuker vindt dan de ander, maar

echt duidelijk: dit is fladderen, dit is vliegen. Dit is als het koud is,... dan heb ik zelf ook dat duiken erin toegevoegd. Dat ze ineens moesten stoppen voor een boom. Maar weet niet of er nog? Of, wat zou jij als ervaring denken van?

Tussentijdse samenhang vakdidactiek met aandacht voor het creativiteit en productie

Diverse mogelijkheden
Kopieren
Eigen ideeën
Divergeren

Binnen het aansturen van de creativiteit binnen de productie van de leerlingen merken twee van de drie respondent op dat ze een beroep doen op divergerende processen en hoe ze dit begeleiden (respondent 6: 'Het echt dat duiken... Nou, dat vliegen vonden ze al leuk. Maar duiken is net even weer een effect die je toevoegt wat ze aanspreekt.').

Respondent 2 merkt ook op hoe leerlingen elkaar kopiëren en waar ze in handeling dus niet van elkaar verschillen (respondent 2: ' Je ziet de meeste kinderen zie je ook echt inderdaad met de arm omhoog gaan, alsof ze alsof ze de

slingers aan het ophangen zijn. Je ziet ook nog een paar kinderen om zich heen kijken van hoe doet de rest het dan? En ja, volgens mij gingen de meesten dat daarna ook wel kopiëren.').

Tot slot is respondent 6 gericht op de toekomst en vraagt een reactie van de praktijkbegeleider op mogelijk toekomstig handelen.

Over het beeldgesprek

Beeldgesprekken		Kernwoorden (Zwart=student, Rood=praktijkbegeleider)
RESPONDENT 4		
PBL No.	Ja. Kun je kwaliteiten omschrijven passend bij dit moment? Oh, wacht eventjes... Wat heb je gedaan? Maar er is ook een vraag wat je bereikt hebt in dit moment. Waarover ben je tevreden?	Vraag afstemmen
No. PBL No.	Nee, ik heb... bedenk ik me nu dat ik dat helemaal niet gedaan heb. Ik zie hier nu deze vraag: de relatie tot je lesvoorbereiding.	Vraag afstemmen
PBL No.	Ja. Maar uhm... Dat je aan mij vroeg van kennen ze het wel. Dat is je voorbereiding. Je hebt je voorbereiding in je hoofd. Heb je dan ten opzichte van het begin van jouw les nog dingen anders gedaan dan je verwacht had?	Doorvragen
PBL No.	Ja heel goed. Kun je kwaliteiten omschrijven passend bij dit moment. Ik denk dat we dit stuk al hebben gehad. Wat kun je nu?	Bepalen
PBL No.	Is er nog iets over deze les wat je wilt zeggen?	Over het hoofd zien
No. PBL No.	Nou welk vervolgstap wil je nemen, wat wil je leren? Ja, dat is wel een hele belangrijke.	
PBL No.	Wat heb jij gedaan om deze situatie te beïnvloeden? Nou, daar hebben we het dus eigenlijk al over gehad.	Bepalen

RESPONDENT 6

PBL L Dankjewel voor het leuke gesprek.

L. Lief, eigenlijk, stop. Heel fijn. Mag je ook andere nog heel even terugkomen op. Wat betekent dit voor je voor mij? Voor het volgende drama les? Ik zit zelf nu nog een beetje in dubio

Te snel doorgaan

Tussentijdse samenhang beeldgesprek

Opvallend in de wijze waarop de praktijkbegeleiders in deze fase gesprekken begeleiding is zowel de praktijkbegeleider van respondent 6 als die van respondent 4 een enkele keer te snel doorgaan in het gesprek, terwijl de student nog wat wil zeggen. Dit is mogelijk een gebrek aan begeleidingskunde.

Bij respondent 4 valt het op dat de praktijkbegeleider voor de student beslist, zonder af te checken, of aspecten afgerond zijn, terwijl wanneer ik het gesprek nalees deze aspecten onvoldoende uitgediept zien. De ervaring, affiniteit en kwaliteit met en van begeleiden evenals met dramaonderwijs heeft hier mogelijk invloed op.

Analyse foto's fase 3

Respondent	Locatie dramales	In de foto is sprake van productie (met de leerlingen of door de leerkracht)	In de foto is sprake van receptie.	De student is zichtbaar	De leerlingen zijn zichtbaar	Aantal zichtbaar leerlingen
R2	Speellokaal	X		X	X	>10
R4	Klaslokaal	X		X	X	>10
R6	Speellokaal	X		X	X	>10

Opvallend in de gekozen foto's is dat op alle foto's de leerkracht zichtbaar is. De eis bij de vijf gemaakte foto's was: tijdens de dramalessen maakt de praktijkbegeleider vijf foto's verspreid over de les. Op minimaal twee van deze foto's zijn zowel leerlingen als de leerkracht zichtbaar. Dit heeft mogelijk als effect dat op de foto's de interactie met de leerlingen zichtbaar is. Ook is vaak een groot deel van de groep leerlingen zichtbaar.

Eén les werd gegeven in het klaslokaal en de andere twee (kleutergroepen) in het speellokaal. Dit duidt nogmaals, net als in fase 2, op de diversiteit van locaties waar dramalessen worden gegeven door de student in de praktijk. Dit is mogelijk ook afhankelijk van de doelgroep.

Analyse gekozen vragen

<i>X = zelfde vraag gesteld O = vraag licht geherformuleerd</i>	Praktijkbegeleider Respondent 1	Praktijkbegeleider Respondent 2	Praktijkbegeleider Respondent 3	Aantal
Kun je vanuit je herinnering dit lesmoment beschrijven?	O	<i>Herinnering wordt opgehaald zonder dat ernaar gevraagd wordt.</i>	X	3
Wat gebeurt hier?				
Wat voelde je?	O		X	2
Wat wilde je?				
Wat deed je?				
Wat is er op de foto niet te zien in dit moment?	O			1
Wat gebeurde er bij de leerlingen?			O	1
Hoe reageerde de leerlingen?				
Wat dacht je?				
Wat heb jij gedaan om deze situatie te beïnvloeden?	O	X	X	3
Welke vaardigheden zet je in om de leerlingen tot verbeelding te brengen?	O			
Wat is hier de relatie tot je lesvoorbereiding?	O	O		2
Wat wilde je bij de leerlingen bereiken?	O		X	2
Welke begeleiding heb je de leerlingen geboden?			X	1
Wat gebeurt hier in relatie tot je kennis over dramaonderwijs?				
Waarover wat je bereikt hebt in dit moment ben je tevreden?		O		1
Kun je je antwoord onderbouwen?				

Waar heb je dat aan gemerkt?				
Kun je mij meer vertellen over wat je zegt?				
Waar is dat aan te zien (op de foto)?				
Hoe heb je dit bereikt?				
Welk gedrag heb je ingezet om dit voor elkaar te krijgen?				
Hoe heb je de leerlingen daar gekregen?				
Kun je kwaliteiten omschrijven passend bij dit moment?	X		X	2
Wat kun je nu?	O			1
Wat betekent dit voor jou bij een volgende dramales?	O			1
Welke vervolgstap wil je nemen?	O			1
De praktijkbegeleider bedankt de student voor het gesprek	X	O	X	3
Andere gestelde vragen:	<ul style="list-style-type: none"> Ik wilde net vragen dus dat je niet allemaal verschillende manieren van ophangen zag? En wat vonden de leerlingen ervan? Dit moment? Deze les? Is dat ook waar je tevreden over bent? 	<ul style="list-style-type: none"> Is er iets dat je vergeleken met wat je in gedachten hebt, nu anders hebt gedaan? Heb je dan ten opzichte van het begin van jouw les nog dingen anders gedaan dan je verwacht had? Is er nog iets over deze les wat je wilt zeggen? 		
Aantal keer doorgenvraagd:	3	1	0	

Tussentijdse samenhang vragen

De drie kernvragen (Kun je vanuit je herinnering dit lesmoment beschrijven?; Wat heb jij gedaan om deze situatie te beïnvloeden?; Kun je kwaliteiten omschrijven passend bij dit moment?) worden in alle twee van de drie gesprekken gesteld. Alleen de praktijkbegeleider van respondent 4 stelt de eerste kernvraag niet concreet, maar het onderwerp komt wel aan bod. De laatste vraag over mogelijke kwaliteit komt niet voorbij bij respondent 4. Er wordt drie keer doorgenvraagd in het gesprek op antwoorden van respondent 2 en één keer bij respondent 4, bij respondent 6 wordt nooit doorgenvraagd.

Zowel bij respondent 4 als bij respondent 6 wordt door de praktijkbegeleider al naar een volgend onderwerp gegaan terwijl de studenten nog iets willen vertellen. Hier gebeurt iets in onvoldoende afstemming tussen de praktijkbegeleider en de student. Bij de praktijkbegeleider van respondent 4 komt dit vaker naar voren. De ervaring, affiniteit en kwaliteit met en van begeleiden evenals met dramaonderwijs heeft hier mogelijk invloed op.

Opvallend is dat de vragen over hoe iets bereikt is nu niet worden gesteld, maar dat het hoe in handelen van de studenten wel meer wordt benoemd. Bij de focusgroep zal ik na moeten vragen hoe dit komt. Mogelijk is een oorzaak hierbij dat de studenten het voor een tweede maal doen, reeds verder in de studie zijn of de vragen vooraf hebben bestudeerd.

Enkele vragen worden zowel door twee van de drie praktijkbegeleiders gesteld. Dit zijn de volgende vragen: Wat voelde je?; Wat is hier de relatie tot je lesvoorbereiding?; Wat wilde je bij de leerlingen bereiken?.

In alle drie de gesprekken wordt de student na afloop bedankt. Daarmee wordt het gesprek afgesloten.

Voorlopige tussenconclusie fase 3

In de [herziene begeleidingsinterventie](#) (zie link) in fase 3 zijn de vragen meer iteratief opgesteld en wordt er duidelijker aangegeven dat vragen niet alleen gaan over wat er bereikt is, maar ook hoe iets bereikt is. Opvallend is direct dat juist die aangegeven vragen niet worden gesteld door de praktijkbegeleiders. De verklaring is mogelijk dat dit niet nodig was omdat de studenten zelf expliciteren, een andere verklaring is dat de praktijkbegeleider onvoldoende weet door te vragen. Dit zal moeten worden uitgevraagd in interviews in fase 4.

De drie kernvragen (Kun je vanuit je herinnering dit lesmoment beschrijven?; Wat heb jij gedaan om deze situatie te beïnvloeden?; Kun je kwaliteiten omschrijven passend bij dit moment?) worden in alle twee van de drie gesprekken gesteld. Alleen de praktijkbegeleider van respondent 4 stelt de eerste kernvraag niet concreet, maar het onderwerp komt wel aan bod. Er wordt drie keer doorgevraagd in het gesprek op antwoorden van respondent 2 en één keer bij respondent 4, bij respondent 6 wordt nooit doorgevraagd. Het niet doorvragen op antwoorden is dus een begeleidingsprobleem dat er kan zijn.

Kijkend naar de gekozen foto's is het opvallend dat op alle foto's de leerkracht zichtbaar is. Ook is vaak een groot deel van de groep leerlingen zichtbaar. Dit levert allicht op dat er sneller vragen over de interactie worden gesteld, al is dat een aanname. Eén les werd gegeven in het klaslokaal en de andere twee (kleutergroepen) in het speellokaal. Dit duidt op de diversiteit van locaties waar dramalessen worden gegeven in de praktijk.

In de begeleidingsgesprekken viel het op dat de respondenten vooral wisten te benoemen hoe ze de leerlingen in vorm hadden begeleid om tot spel te komen. Het aansturen en begeleiden op de betekenis van spel voor de leerlingen kwam nog niet in de gesprekken naar voren.

Algemene didactiek

Binnen de algemene didactiek valt het op dat de respondenten drama ook als mogelijk middel benoemen, waarbij respondent 4 ook echt dit concretiseert in de les. Ook haalt respondent 4 de benodigde voorkennis over het thema (sprookjes), een stukje betekenis, op bij de leerlingen.

Pedagogisch handelen & klassenmanagement

Eén van de respondenten merkt op dat de leerlingen in de les een positieve ervaring hebben gehad met een les in de vrije ruimte, maar benoemt niet de eigen bijdrage aan deze ervaring. Beide respondenten die spreken over pedagogisch handelen en klassenmanagement benoemen hoe ze bij de

beginsituatie van de leerlingen willen aansluiten. Respondent 2 heeft door de leservaring inzicht gekregen in de beginsituatie, maar respondent 4 benoemt hoe deze heeft willen aansluiten.

Een stukje tijdsplanning komt bij beide respondenten ook terug. Respondent 4 had te weinig voor de dramales en kon daardoor niet alles afronden en respondent 2 krijgt van de praktijkbegeleider de feedback dat de student te snel ging.

Pedagogisch handelen & klassenmanagement, met vakdidactiek

De aspecten van sociaal vermogen en met spel(vormen) begeleiden van het klassenmanagement vallen zowel onder vakdidactisch handelen als onder het pedagogisch handelen en klassenmanagement. De praktijkbegeleider van respondent 4 merkt in het gesprek op dat een leerling zich op sociaal gebied in de les op natuurlijke wijze betrokken gedroeg. De respondent (4) is juist nieuwsgierig naar hoe deze het samenwerking vermogen van de leerlingen binnen de dramales meer kan begeleiden om de uitwisseling van ideeën binnen de samenwerking te stimuleren.

Als het gaat om de invloed van spel op het klassenmanagement, of in dit geval andersom dan valt het respondent 2 op dat de ruimte invloed had op het klassenmanagement van de leerlingen respondent 2: 'Want we hebben natuurlijk een hele mooie afgesloten zaal daar. Je zit echt in zo'n kuil. Dus ja, echt iets fouts kunnen ze niet doen en ze doen eigenlijk heel,... Heel natuurlijk ging het ook van de ene kant en weer terug naar de andere kant.'). De respondent heeft plezier in dit begeleiden, maar benoemt nog niet hoe hij de leerlingen binnen die kuil heeft begeleid. Respondent 4 en 6 komen tot meer diepgang als ze het hebben over hoe ze de leerlingen hebben begeleid. Beiden doen hierop een beroep op aspecten van drama. Respondent 4 gebruikt vooral het vertellen en respondent 2 speelt zelf mee en maakt daarbij gebruik van een bril. Hiermee laat de respondent zien wanneer deze meespeelt of de juf is die om een andere betrokkenheid vraagt (respondent 2: 'Dat deed ik ook eigenlijk juist, want op het moment dat ze niet luisterden, deed ik het af om te laten zien dat we nu de juf. Dat zei ik dan ook en daarna, als ik ze weer erbij had, deed het weer op.').

Respondent 6 maakt ook de koppeling naar de structuur in klassenmanagement en hoe dit wordt opgebouwd om de leerlingen langzaam meer vrijheid te geven (respondent 6: 'Ik was echt verbaasd hoe goed ze meededen. En dat komt misschien ook wel omdat ik in het begin echt bij mijn warming-up... Dat ik eigenlijk ze eerst wel liet lopen en het zo opbouwen van een warming up uit naar wandelen, vliegen. Ze daarna ook weer eerst op één lijn, daarna dat opbouwen door de ruimte wandelen. Bij één klap gaan we zitten. Dat ze duidelijke regels hebben en ze weten waar ze aan toe zijn. Ja, daar houd ik rust en dat merkte ik ook echt wel.').

Vakdidactiek

Alle drie de respondenten hebben inzicht in het feit dat gekozen woorden invloed op het spel van de leerlingen. Twee van de drie respondenten benoemen hoe ze door stemgebruik en manier van spreken de verbeelding bij de leerlingen stimuleren. Opvallend hierin is dat ze vooral op vorm begeleiden en weinig op betekenis. Dat betekent dat ze dus vooral voordoen en meedoen en weinig reflectieve vragen aan de leerlingen stellen. Wel benoemen ze hoe ze de verbeelding stimuleren. Dit doen respondent 4 en 6 vooral met de mimiek, stem en voorspelen (respondent 6: 'Ik ben eerst echt het verhaal gaan doen. Dat de kinderen echt in hun beleving kwamen. Ik was een moedervogel. Dat ze echt in de beleving kwamen. Ik deed om een moeder te zijn, een bril en een sjaaltje om, dus ze hadden echt het idee. Oh, er is iemand anders. ... Ik was de moeder weer. Om deze situatie te beïnvloeden, ging ik gewoon in het verhaal op. Dat ze aan het vliegen waren en dat je onderweg honger krijgt. En dus ging ik dat in het verhaal op, eigenlijk door ze te laten vliegen en toen dat ze moesten duiken. De meeste gingen eigenlijk naar beneden. Ik ging zelf mee door de knieën. Om dat te laten zien. En ook eigenlijk ... Ik zei ook nog met dit visje dat ze het vies vonden, dus blèh en hij

was zoutig, want uit de zee... Ik speelde daarin mee.'). De praktijkbegeleider van respondent 4 herkende ook de kwaliteit van het toepassen van de mimiek om de leerlingen te verwonderen bij respondent 4.

Alle drie de respondenten noemen hoe het lesmoment een relatie ken tot de lesopbouw. Opvallend is bij alle drie dat ze noemen hoe ze vanuit kleine stappen en door voor te doen langzaam de leerlingen meer vrijheid geven (respondent 2: 'Ja. Ik had hem echt in drieën opgedeeld. Een soort van warming up, waarbij we dus ook inderdaad voorbeelden gingen, gingen benoemen. Of ik gaf een voorbeeld of zij kwamen daar zelf mee, zodat ze die later in die twee opdrachten ze konden gebruiken. En dit was dus echt het statische gedeelte en daarna werd dat veel interactiever. En bewogen ze veel meer, kwam er veel meer uit hun zelf.').

Wanneer de respondenten gevraagd wordt naar het lesdoel is duidelijk dat dit nog onvoldoende bij hen is meegenomen in de voorbereiding. Het mogelijk zijn dat, omdat ze geen helder lesdoel hebben dat een beroep doet op de betekenisgeving van het spel bij de leerlingen, ze hierdoor niet op de betekenis de leerlingen begeleiden.

Twee respondenten merken op dat de leerlingen plezier hadden in de les, maar trekken daar geen verder conclusies of verbanden uit.

Als het gaat op het begeleiden van meer divergente spel mogelijkheden dat is op te merken dat twee respondenten voor de leerlingen handelingsalternatieven noemen binnen het spel. Respondent 6 geeft de leerlingen als spelmogelijkheid ook het duiken mee, terwijl respondent 2 de leerlingen naast met slingers ze ook uitdaagt met verbeelde ballonnen te gaan versieren. Respondent 2 merkt op dat de leerlingen (kleuters) dan veel spel kopiëren.

Tussentijdse samenhang vragen

De drie kernvragen (Kun je vanuit je herinnering dit lesmoment beschrijven?; Wat heb jij gedaan om deze situatie te beïnvloeden?; Kun je kwaliteiten omschrijven passend bij dit moment?) worden in alle twee van de drie gesprekken gesteld. Alleen de praktijkbegeleider van respondent 4 stelt de eerste kernvraag niet concreet, maar het onderwerp komt wel aan bod. De laatste vraag over mogelijke kwaliteit komt niet voorbij bij respondent 4. Er wordt drie keer doorgevraagd in het gesprek op antwoorden van respondent 2 en één keer bij respondent 4, bij respondent 6 wordt nooit doorgevraagd.

Zowel bij respondent 4 als bij respondent 6 wordt door de praktijkbegeleider al naar een volgend onderwerp gegaan terwijl de studenten nog iets willen vertellen. Hier gebeurt iets in onvoldoende afstemming tussen de praktijkbegeleider en de student. Bij de praktijkbegeleider van respondent 4 komt dit vaker naar voren. De ervaring, affiniteit en kwaliteit met en van begeleiden evenals met dramaonderwijs heeft hier mogelijk invloed op.

Opvallend is dat de vragen over hoe iets bereikt is nu niet worden gesteld, maar dat het hoe in handelen van de studenten wel meer wordt benoemd. Bij de focusgroep zal ik na moeten vragen hoe dit komt. Mogelijk is een oorzaak hierbij dat de studenten het voor een tweede maal doen, reeds verder in de studie zijn of de vragen vooraf hebben bestudeerd.

Enkele vragen worden zowel door twee van de drie praktijkbegeleiders gesteld. Dit zijn de volgende vragen: Wat voelde je?; Wat is hier de relatie tot je lesvoorbereiding?; Wat wilde je bij de leerlingen bereiken?.

In alle drie de gesprekken wordt de student na afloop bedankt. Daarmee wordt het gesprek afgesloten.

Kritieken:

Kritische noot: herhaling

De drie respondenten doen de begeleidingsinterventie voor de tweede maal. Dit heeft mogelijk invloed op de wijze waarop ze de begeleidingsinterventie ervaren en welke antwoorden ze geven. Dit dient in de focusgroep in fase 4 te worden uitgevraagd.

Vervolg: voorlopige criteria foto en interventie (fase 3):

Voorafgaand aan het gesprek

- De foto kan worden bekeken door de student en praktijkbegeleider.
- De vragen kunnen worden gelezen door de student en praktijkbegeleider.

Foto:

- Over de les verspreid een aantal foto's nemen.
- Op minimaal twee foto's zijn zowel leerlingen als de leerkracht aanwezig.

Vragen:

- De door de student gekozen foto wordt besproken aan de hand van vaste vragen.
- De startvraag doet een beroep op het bredere verhaal achter de foto en gaat daarna pas in op achterliggende gevoelens, motieven en acties van leerlingen en leerkracht.
- In het begin van het begeleidingsgesprek wordt een koppeling naar de herinnering (de foto) gemaakt.
- De praktijkbegeleider dient door te vragen, zodat de student zijn uitspraken kan verdiepen en onderbouwen.
- Overlap tussen de vragen dient te worden vermeden.
- De vragen dienen niet als afvinklijst te voelen.
- In de vragen wordt actief naar vaardigheden van de student gevraagd. Hierbij dient oog te zijn voor vakdidactische vaardigheden.
- In de vragen wordt onderscheid gemaakt tussen materie, vorm en betekenis (FASE 3, aanvulling)
- Aan het einde wordt de student bedankt voor het gesprek.